

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

caput decimum septimum. De Maria Scotiae Regina, quae in Angliam fugit, ibique ab Elisabetha in custodiam datur. Dux Nofolciae Moravii artibus eversus, supplicio afficitur: tandem & ipse Moravius ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

rum: Dum regis expectatur aduentus, iuencula adulterij accusata à Ministris iubetur in locum ad id destinatum ascendere. Illa pudoris & confusionis plena, dum huc illuc circumspicit, in locum regi præparatum ascendit, atque inde populo se ostentat, non sine multorum risu. Vbi hæc pœna adulterium à Consistorio est vindictum, ciuilibus quoque magistratus à reis pœnas sumit. Qui Missæ interfuisse conuictus fuerit, vili lacerna indutus (adulteris alba interula iniicitur) ad fores templi consistere iubetur interea dum Minister preces recitat, quibus finitis, ad concionem audiendam intronittitur, & certo loco consistens, omnium oculis exponitur. Inde ubi finita concione rursus ad preces venit, ille templo vt ante exigitur, & ad fores stare iubetur. Et hæc quidem pœna pro Ministri arbitrio, sex mensibus fere continuatur. Ecce tibi puleram illam ridiculam Deformationis ideam. Quis non tam mirabilis ac miserabilis Reformationis auctores rideat? qui nihil rectum putant nisi quod ipsi faciunt, nihil probant nisi quod ex ipsorum officina fuerit profectum; O Babylonicæ turris ædificatores; qui tam misere Dei Ecclesiam deformastis, quid aliud expectatis quam vt propediem funditus opus vestrum destruat?

*Miserum! post tot cades, tot funera, totum
Vsq; adeo varijs sctarum erroribus orbem
Distrahier, passimque seri fera semina belli?
Sed quando in fasus fuit hoc, age mente feramus
Æqua, & speremus tandem meliora futura.*

DE MARIA SCOTIÆ REGINA,
Quæ in Angliam fugit, ibique ab Elisabetha
in custodiam datur. Dux Norfolciæ Morauij
artibus euersus, supplicio afficitur:
tandem & ipse Morauius
trucidatur.

CAPYT XVII.

ARGUMENTUM.

- I. Iacobus VI. Scotia rex coronatur.
- II. Regina è custodia euadit.

III. Elisabetha promissis confisa, in Angliam se recipit.

IV. Inter eam & Ducem Norfolcia de matrimonio tractatur, cum huius exitio.

V. Mors Comitûs Morauia, nobis, Regina fratris.

VI. Regina sibi mutuo reconcilianitur.

I. **T**Empus iam est vt in theatrum hoc nostrum res diuersissimas, felicitatem & infortunium, clementiam & crudelitatem, vitam & mortem bonum & malum producant. Et quemadmodum vna eademque catena & captiuum & custodem alligat: sic res plane inter se contrariæ, hoc loco à nobis sub vnum aspectum repræsentabuntur; & clarissimæ reginæ libertas & captiuitas vnis iisdemque vinculis adstrictis cernetur. Videbis hic eandem è custodia elapsam, & ex inimicorum manibus liberatam, mox in crudeliores hostes incidere, & ab ijs à quibus salutem quærebat, misere perdi atque occidi, ô insignem prodicionem! Siccine, ô Elisabetha, brachium periclitanti cognatæ porrigis, vt mox in præsentissimum exitium eam detudas? siccine omnia amicitæ & beneuolentiæ signa das, vt prodicionem celes? siccine oppida & regnum eum subditorum crudelitatem fugienti præa ylo offers, vt in mortis nallam tanto facilius pertrahas? Recte Sophocles:

*Humana si consideret, dubio procul.
Plura mala semper quam bona occurrent tibi.*

O crudelem illam secutim qua regius sanguis fusus, & candida illa ceruix abscissa est: cuius aciem Elisabetha dulci promissorum melle tam fraudulenter texit. Hinc Gallicus ille Poeta non sine causa exclamat:

*Hei mihi! qua pauidam subit admiratio mentem
Narrantem quoties Gallum de cade Scotorum
Audio reginæ. Tunc inquam: ô si Angliæ Mariæ
Æmula virtutes imitari Isabella studeret,
Vna duos soles nunc illa quidem insula haberet,
Qua nunc sauitia insolita vestigia pandit.*

At vterque hic sol ingentem passus est eclipsin, ille quidem prodicionis infamia, hic indigna cæde obscuratus. Verumenimvero quemadmodum sol & reliqua astra cœlestia medias inter nubes multo maiora & lucidiora videntur: sic pulcherrima

xima hæc est. Illa in infinitis pæne calamitatibus & miseris multo præclarius illuxit. Erat vero regina hæc cœlitus tantis ornata virtutibus & tam corporis quam animi dotibus, ut credibile sit, Elisabetham ideo eam conspiciere noluisse (neque enim unquam in conspectum ipsius venit) ne pietate & misericordia erga eam commoueretur: quum antea nemo unquam tantæ inhumanitatis inuentus fuerit, qui vitam non adamatit atque admiratus sit. Sed ad puerum eius filium redeamus, qui IV. Calendas Augusti Anno M.D. LXVII. quum vix tertium ætatis annum expleisset, solitis ceremonijs regno inauguratus fuit. Iurarunt pro eo in leges Iacobus Duglassius Mortonij Comes, & Alexander Humius, Moravius vero, licet dissentientibus non paucis proceribus, Proregis munus fuit demandatum: & sic ouile po commissum. Hamiltonij in primis agre ferebant, paucos eosque non potentissimos, siæ sup, quod nunquam expectauerant, assensu, rerum arbitrium ad se reuocare, & rem tantam priuatis Consilijs peragere ac præcipitare. Quum ergo nobilitatem circuisissent, rarios præter eos qui priuati conuenerant, in suam sententiam pertraxerunt: quod plerique spectatores potius quam actores rerum haberi vellent. Ita ergo publica causa priuatis rationibus posthabita, regia potestas in Moraviu[m] translata est: qui mox eos sibi homines in Consilium & publicæ rei administrationem adsciuit, quos rebus suis commodos existimabat. Quis vero deinceps in Scotia quum reipublicæ tum Catholicæ in primis religionis status fuerit, facile est cuique cogitare. Neque enim quidquam aliud Moravius, penes quem summa rerum omnium erat potestas, spectabat quam ut tam Catholicam religionem quam omnes ipsi addictos, promiscue extirperet atque extirparet. Circa regis coronationem quum aliz difficultates, tum, illa incidere, cuius regis inaugurandi munus esset. Coronandi regis partes Cnoxius apostata, tamquam primarius Ecclesiæ Minister, sibi vindicabat, in primis vero illud urgebat, Regem nequaquam oleo sacro, quo Catholici antea reges, inaugurandum esse: quum id meram & detestabilem superstitionem saperet. At reliqui hæretici contendebant, antiquissimis ceremonijs nihil derogandum esse: ne alij occasionem inde arriperent regis non agnoscenti. Ea difficultas restabat,

quum consecrandi regis munus ad minimum Episcopo deberetur, unde ille quaereretur. Inuentum tandem est Orcadensium Episcopus, qui omnes ceremonias, excepto Missæ sacrificio, celebravit. Et hæc quidem Anno MDLXVII. die XXIX. Iulij facta sunt, quadagesimo quinto post reginæ captiuitatem die. Rege coronato, Moravius rogatur ut pupilli tutelam susciperet, quod licet ille vnice ambiret, recusare tamen se simulabat: & ad reginam quæ in lacu Læuino asseruabatur, profectus, diligenter sese excusabat omnem ei fidem & obsequium pollicitus. Reginæ instanti ut ab ipsius & patriæ proditoribus Consilia se regeret, ac de ipsa liberanda potius cogitaret, illud in sua potestate non esse respondit. Profecto deinde vterius sermone, multa virulenta contra reginam effudit, adeoque proteritus est, se in ipsa euertenda nihil diligentiz omitturum. Sic inde Edimburgum profectus, XXIV. Augusti Anno MDLXVII. Moravius prorex & pupilli tutor fuit electus: Vix munus illud ingressus statim Catholicam religionem profligauit, & de Senatu eos qui reginæ fauebant eiecit, & Ecclesiam quasi funditus in toto regno euertit. Quemadmodum Mæander per obliquos flexus decurrens, ubi vicinalitèra atrosit, tandem in suum alueum redit: sic hæresis castissimum Ecclesiæ thorum varijs se&is commaculans, tandem, Deo sic disponente, ubi iam omnia occupasse videtur, in nihilum reditura est: idque etiam in Scotia aliquando fore, minime est desperandum. Quatuor rege puero potissimum decreta facta sunt: quorum primo Catholica religio omnino fuit profligata: secundo Calvinismus receptus & stabilitus, & in eos qui suscipere novam religionem recusarent crudelia supplicia statuta sunt: tertio, omnia ea quæ facta fuerant tamquam iuste & legitime facta, rata esse iussa sunt: quarto ut Dumbarum, arx Scotiæ limitanea, ut Moravius Angliæ reginæ promiserat, solo aquaretur. Interea vero dum hæc fiunt, regina in lacu Læuino strictè asseruabatur, omni papyri, ne ad alios scribere posset, immo ipsius quoque luminis visu priuata.

II. In hac tamen indignissima fortuna singulari illa animi magnitudinem præ se ferebat. Tandem Georgius Duglassius, frater eius in cuius potestate arx erat, adulescentem quandam ex arcis ministerio sibi deuinxit, cumque eo reginæ liberandæ

liberandæ consilium suscepit. Quum ergo die quodam Comes nescio quis in arce magnificum epulum celebraret, utque regina ei quoque interesse vellet, rogasset, illa morbum simulans sese excusat. Interim omnibus vino in hilaritatem solutis, Gulielmus (id adolefcenti nomen) claves arcis præfecto furtim aufert, & reginam ut ad fugam se pararet monet; quæ assumto virili habitu, per medium cœnaculum ubi portabatur, ac deinde per quatuor arcis portas ac stationes transgressa, evasit. Transeuntem quidam è satellitio diligenter notarat: & quia utrum regina esset dubitabat, Gulielmum statim quæsiuit; sed is statim ac cum regio per vnam portam transferat, eam clausit, sic ut persequendi eos nulla esset factas. Reginæ fuga comperta, quædam è gynæceo Ioanna Queneda nomine, per fenestram desiliens, eam sequuta est. Vix triginta passus progressi, tota arce tumultuari audiunt, custodibus reginam fugisse clamantibus: quumque ab latris clavis sequi non possent, per fenestram reginæ fugam prospectabant: ad quam exiendam Georgius Duglassius cum equitibus aliquor ad lacustipam expectabat. Hac de re certior factus Moravius, quantas potuit copias repente contraxit. Eius factioni fauebant Glamelij, Kircadij, Ogiltrij, Semplij, Ruveni, Lindelji, Moitonij, Martiæ & Glencarniæ Comites, & vniuersa Duglassiorum familia. A reginæ partibus stabant præter totam Hamiltoniorum familiam, Rothuiz Comites, Cambellij, Leuinstonij, Seronij, Flaminij, Brutij, Heresij, Balfarij, alijque. Huntizæ Comes & Ogiluius etiam ipsi ad auxiliandum reginæ copias contraxerant, ad eam tamen venire non potuerunt. Et hic quidem postea ob Catholicam religionem in Galliam se recepit, ac Burdigalæ domicilium fixit, ubi multa quæ ad harum rerum notitiam pertinent, ab eo sum expiscatus. Catholicorum Consilium erat regina Britannoduni, quæ inexpugnabilis arx est, relicta, fortunam belli tentare: sed Moravius per exploratorem edoctus, cum exercitu quem habebat, Landsidum petijt, atque ita reginæ iter impediuit. Ibi utrimque infestis armis concursus est; sed victoria tandem ad Moravium inclinavit. Scribunt nonnulli, eius qui primam in reginæ exercitu aciem dacebat, morbum in ipso pugnæ initio simulantis prodicione id factum: alij caduco morbo siue epilepsia correptum eum di-

cunt. Quidquid fuerit, tanta certe pertinacia & contentione pugnatum est, ut quibus hastæ prælongæ fractæ erant, pugniunculos, lapides, lancearum fragmenta, denique quidquid ad manum erat, in ora hostium aduersa iacerent. Ex sola Hamiltoniorum familia septem & quinquaginta desiderati, & viginti ac septem capti sunt: vnde reliquorum numerus facile conijci potest. Regina, quæ ipsa aduersum pugnæ exitum spectauerat, cum equitibus suæ partis, qui integri ex acie redierant, versus Angliam iter intendit. Quum extra periculum iam esset, cum suis consultauit quonam possimum sibi confugiendum esset. Suadebant nonnulli ut in Belgium ad Ducem Albanum, alij ut in Galliam, amicam regionem traiceret: sed neutrum horum facile erat in tanta omnium ad id necessariorum rerum inopia. Includere se Catholici alicuius Principis arce periculosum eidem videbatur; ne obsessa, vi inde extraheretur. Quare in Angliam secedere ipsi visum est, ad quam multa alia inuitabant, sed imprimis quod tesseram amicitia & hospitij, quam Angli *Teken* appellant, ab Elisabetha missam secum haberet; adeoque in omnibus quas ad eam in custodia dederat litteris, promississet, si venire in Angliam Maria vellet, se ad regni usque limites ei obuiam profecturam, ac secum deducturam. Quod si ab Elisabetha nulla impetraret auxilia quibus in regnum restitueretur, putabat tamen abitum in Galliam nequaquam sibi ab ea negatum iri. Sed & coram de cæ de Darlæi mariti, Elisabethæ cognati, purgare se eppiebat, nec dubitabat quin Elisabetham, comperta sua innocentia æquiores esse habitura. Cui tamen Consilio Ioannes Hamiltonius Santandreanus Archiepiscopus, homo magnæ prudentiæ, vehementer reclamauit, certam & incuitabilem ruinam reginæ prædicens.

*Sic ait illachrymans: verum hæc dum mente volu-
luzant,*

*Extimere senes, gemitusque dederæ profum-
dos.*

Et hoc quidem Maria ipsa Lamottæ Fenelonio Christianissimi regis, ad eam Legato, quem Elisabethæ permisso, in Angliam, domum reuertens, cum ea colloqueretur, non sine lachrymis narrauit. Anglicaui Hollingsedi cuiusdam Annales, ad

ad excusandam Elisabethæ crudelitatem compositi, dicunt, Mariam non vltro, & sponte, sed vi & necessitate coactam in Angliam venisse, vt quæ subditorum armis premeretur, adeoque ad supplicium quæteretur: nec post aduersum prælium vllum tutum locum haberet, donec Ouerkingtonum, qui Angliæ in parte Occidentali portus est, appulisset. At falsum id esse multis conuinci potest: quum vel in Belgium vel in Galliam traiciendi Maria adhuc potestatem haberet. Omitto alia quæ ibidem habentur. Sed nihil putidius est, quam quod miseram exilem Angliæ coronam affectasse scribunt. Scilicet quæ suam tueri non poterat, & quæ vnus spurij conatibus inter suos obistere non poterat, in alieno regno, adeoque in ipso carcere eorum terræ miscebit? In eadem Apologia multa, sed valde sinistre adducuntur eorum Regum ac Principum exempla, qui ab alijs morte sunt affecti. Nemo enim horum prodicione hac in re vsus est. Et hucus quidem prædix exempla Hamiltonius à maioribus repetebat. Iacobum I. Scotiæ regem dum per Angliam in Galliam contendit, Flamburgi ab Anglis duodeviginti annis detentum, nec prius nisi graui perfoluro lytro, dimissum. Macolmum IV. ab Henrico II. ad præstandum de Northumbriæ Ducatu homagium euocatum, vnâ cum fratre Gulielmo Anglorum castra in Galliam sequi coactum. Ducem Albinum Iacobi III. fratrem ab Anglis piratis captum, ægre deceptis custodibus euasisse. Quibus omnibus exemplis hoc vnum tanquam multo illustrissimum addi potest.

III. Quum nihilominus Maria in Angliam ire constitisset, Archiepiscopus frustra se obniti videns, Consilij sui, quod regina aspernaretur, publicum testimonium sibi dari voluit. Sic ergo præmissis ad Elisabetham Flaminio & Heresio, Londinum versus iter ingreditur. Verum ab Elisabetha, obuiam ei misso Francisco Cnollio satellitij præfecto, Carleoli subsistere iubetur; statimque custodes apponuntur. Color quæsitus, eo fine id factum, ne Maria in rebellium subditorum manus incidere. Atqui, ô boni, quænam illa est securitatis aut præsidij ratio, qua quis eò traditur quò ab inimicis vnice fuerat experitus? Atqui si hoc timebatur, cur non Elisabetha statim exercitum misit, & subditorum repressa rebellione, Mariam in regnum restituit? Sed aliud Mariæ intendebatur: quæ à Scrupolimitaneo Præfecto Car-

leolo Bortonum Elisabethæ iussu deducta fuit.

Morauus interea pro regem se ferens, omniumque rerum arbitrium sibi vindicans, indictis comitijs proceres qui reginæ causæ fauebant, citari iubet, & læsæ Maiestatis damnatorum bona fisco addicit: nonnullorum etiam arces cepit & præsidijs occupauit, alias quoque diruit. Eius conatibus Huntillæ, Crafordiæ, Argatheliæ, Cassilifæ & Eglintoniæ Comites, vnâ cum Hamiltonijs & alijs proceribus se opposuerunt, iusto fere confecto exercitu. Quò territus Morauus ab Elisabetha auxilia petijt: quæ ad Mariam reginam statim scripsit, vt suos ab armis, quibus salus ipsius procul dubio extreme esset periclitatura, reuocaret: quod si faceret, omne se in recuperando regno auxilium ipsi præstituram. Sic ergo Mariæ reginæ iussu Catholici ab armis discedunt, postquam Morauus promisit se nihil nisi ex comitiorum præscripto acturum: quod tamen ille minime seruauit. Mense Septembri conuentus celebratus est, cui reginæ nomine interfuerunt Ioannes Lessius Rossienensis Episcopus, Gilbertus Bruuus, Bodius, Heresius, Galuinus Hamiltonius, Ioannes Gordonius, Iacobus Cœburnus: ab hæreticis adfuerunt Orcadam Episcopus, Robertus Percarnius, Mortonius, Lindesius, Iacobus Macgillius, Robertus Duglassius, Henricus Balnauus, & Georgius Buchananus. Ab Angliæ regina missi sunt Thomas Hauartus Norfolciæ Dux, Comes Suffexiæ, Rudolphus Sadlerius, & alij nonnulli. In hoc conuentu quum post longam de mandatis disputationem, nihil omnino esset decretum, Elisabetha omnium rerum ad se reuocato arbitrio, iudicis partes sibi vindicauit. Maria ad dicendam coram deputatis illis causam euocata suos misit quidem, prius tamen protestata se neque illorum neque Elisabethæ iurisdictioni subesse: ideoque id nec sibi nec posteris aut regno fraudi esse debere. Ibi de cæde mariti obiecta per legatos suos ita se purgavit, vt aduersariorum calumnia non sine ipsorum ignominia facile appareret. Quare Elisabethæ Commissarij non solum omnia diligenter in acta retulerunt, verum etiam Elisabethæ fideliter narrarunt, cito persuasi, Mariam extra culpam, aduersarios vero participij reos esse. Elisabetha vero vt captiua sibi elaberetur minime concessura, Morauum, Mortonium, Lindesium & reliquos grauius increpat, quod segniter in causa ha-

nus versuti essent quam si persequi non cessarent ad optatum finem ipsa perductura esset. Primum ergo Buchananus rebellium rogatu famosum contra reginam libellum conferebat. Reginam quippe oderat, quod ab ejus patre Jacobo V. ob Lutheranismum (unde postea ad Calvinismum, & tandem ad atheismum devenit) regno fuerat eiectus. Idem deinde rerum Scoticarum Historiam ita corruptit, ac tot calumniis & mendaciis referit, ut hodieque liber iste toto regno sit interdictus. Cupide nihilominus illum Angli acceperunt, ac statim per Galliam, Germaniam, & alias regiones magno numero distribuerunt. Ad obiecta quidem Mariæ Legatis facile erat respondere, sed moniti, Elisabetham id unice agere ut Maria vel innocens rea perageretur, rogarunt ut præfenti adversariis respondendi fieret potestas. At rebelles nihil minus fieri cupiebant, quam ut præfens regina audiretur interim Elisabethæ animum odiis ac suspicionibus accendere non cessabant. Quum ergo iudicium protelaretur, nec Maria ad respondendum admitteretur, præcipui Angliæ procerum adversarios ea quam reginæ intencabant pœna afficiendos esse non obscure murmurabant.

IV. Moravius ne faba in se euderetur veritus, ad novas inde proditiōnes artes se convertit. Quare Norfolciæ Ducem adit, & Mariæ reginæ matrimonium ostentat, à quo non dubitaret quin nec ipsa, nec universus Scotorum populus abhorreret. Et hæc quidem inter vicinos populos pacis conficiendæ ratio, commodissima videbatur: sed mox in Norfolcii exitium venit. Moravius accepta non mediocri à Norfolcio pecunie summa, ac libro comearum, tum reginæ etiam litteris, quibus illa suos ab actionibus contra Moravium in Scotia institutis desistere jussit, antequam discederet, rem omnem Elisabethæ exponit, & quanto id cum ipsius periculo futurum sit ostendit, neque enim dubium esse, quin Norfolcius homo potens & ambitiosus, tam Angliæ quam Scotiæ regem facere se conaturus sit. Illa Moravium quæro animo esse jubet. Norfolcii ambitionem propediem se repressuram. Quo minus vero etiam reginam Mariam evertat, Galliæ regem sibi obstare, cujus inimicitiam merito reformidet. Inter Elisabetham & Moravium convenerat, ut Scotiæ regnum inter ipsos divideretur: utque Moravius regem puerum in Angliam mitteret, ipse vicissim Mariam in suam acciperet potestatem. Ex inde Maria multo arctiori custodia fuit inclusa. In Scotiam reversus Moravius

reginæ liberandæ imprimis cupidum se simulat, & convocatâ Nobilitati, matrimonium quod inter Norfolcium & Mariam tractaretur proponit: missus, interim Roberto Melvino, qui de reginæ voluntate certum aliquod testimonium afferret, quod deinde contra ipsam uteretur. Et Norfolcius quidem promissis Moravii deceptus, per litteras eum monuit, ut promissum sibi cum Maria regina matrimonium maturaret: cui ille novis iterum promissis onerato, amice respondit, litteras interim Norfolcii ad Elisabetham misit: quæ hominis jam ante sibi suspecti, ut qui Catholicis non obscure favebat, & capitalem contra Mariam sententiam pronuciare recusaverat; tollendi occasionem amplexa, in turri Londinensi securi percussus, edita ad populum causa, quod se invita matrimonio cum captiva Scotiæ regina tractasset: quum tamen constaret, ejus rei Elisabetham quoque non ignaram fuisse, nec ab eo consilio initio abhorruisse. Sed credibile est diffidentia abreptam, longe alium animum postea induisse.

V. Interea dum Norfolcius in Angliam ad supplicium producit, in Scotia de Moravii eade consilia ineuntur. Tardus quidem ad pœnas Deus est, sed tarditatem illam supplicii gravitate compensat. Sic Moravius nihil minus quam se mortalem esse cogitans, & nominis similitudine inflatus (nam & ipsi Jacobo Stuardo nomen erat) pro ipsissimo Scotiæ rege se ferens, immo Angliæ quoque regnum somnians, repente & uno ictu fuit evertus. Is paullo ante in Angliam ad Elisabetham miserat Robertum Percarnium, Fermelinoduni Abbatem, qui ea quæ Moravius in regni administratione gesserat, à regina approbari ac rata haberi impetraret. Mox ab Elisabetha missus Thomas Randolphus Moravio exposuit, ab Angliæ Parlamento Mariam ob crimen læsæ Majestatis jam capitis damnatam esse: ideo præcipue, quod in Gallia Lotharingorum Principum, capitalium Calvinisticæ religionis inimicorum instinctu, Angliæ insignia usurpasset. Quod quidem nuncium ut Moravio gratum erat, ita sententiæ executionem tam diu differri, vehementer displicebat. Interea Elisabetha Moravium urgebat, ut ad regni fines sibi præsto esset, & uti convenerat, regem puerum traderet, Mariam vero in suam acciperet potestatem. In eo dum est Moravius, dumque Letha Edimburgum proficiscitur ut puerum inde deduceret: Calvinista quidam Nobilis, Jacobus Hamiltonius nemines vindicandæ à Moravio acceptæ injuriæ cupidus, eum

in via ex insidiis, globulo plumbeo paullo infra umbilicum adacto ac prope renes transmissio, eodemque ictu Georgii Duglassi equum, qui ultra eum erat, exanimavit, ac celeriter sese subduxit. Moravius percussus paucis quibus supervixit horis, nullo poenitentiae signo edito, non invocato divino nomine, sed multis profusis blasphemis tandem expiravit, illa verba paullo ante obitum frequenter repetens: *Ego ex eis mingentem ad parietem non superesse permittam*. Imminente jam extremo agone, totus in furorem versus, & horribilibus phantasmatis, ut qui cum diabolo rem habuisse creditur, agitato, saepe exclamavit, *Ice, ice, ice*: qua voce Scoti in summa animi perturbatione uti solent. Sic vixit, sic mortuus est an. 1571. 27. Jan. miser ille Moravius; praecipuus quae toto regno commissa sunt, sacrilegiorum auctor, & Catholicae religionis extirpator. Mors ejus omnibus Protestantibus luctuosa fuit, & imprimis Anglorum reginae. Nomen ejus haeretici statim Martyrum Catalogo adscripserunt, & magnificum ei tumulum sive Mausoleum extruxerunt, qui sepulera & monumenta majorum tota vita sua destruere satagebat. In quo quidem divinam merito agnoscimus justitiam, quae eum qui reginae suae necem machinabatur, prius ad exitium pertraxit.

*Sic aequum fuerat, qui aliis intendere mortis
Casus parabat, prius ipsidem prendier.*

VI. Accepto de Moravii morte nuncio, Elisabetha Sufflexiae Comitem cum decem circiter armatorum millibus ad limitem misit, cum Maria regina transigere se velle simulans, his tamen conditionibus, ut illa Angliae reginam superiorem agnosceret, & Scotiae arces ac loca munitiora Anglorum potestati permitteret, filium etiam regem & proceres aliquot obsidum loco traderet; tum omni injuriarum abjecta memoria, exteris federibus renunciaret, & a Catholica religione discederet. Quibus quum Maria assentiri nec vellet, nec posset, haeretici Elisabethae animum multo majores suspicionibus impleverunt, Mariam non regnum modo affectare, sed reginae etiam vitae insidiam dicunt: quibus illa impulsam (neque enim figulus figulo tantum, ut est in proverbio, sed & reges regibus invident) aemulam, uti videbatur, tollere decrevit, ut quae tantarum virtutum etiam in captiva elucentem omniumque oculos perstringentem splendorem ferre non posset. Ad Mariae calamitates illa quoque tum accessit, quod filius

ejus Jacobus VI. anno M.D.LXXXIII. procerum quorundam & subditorum prodicione, in custodiam datus fuerat, e qua tamen ille non multo post evasit.

[a] *Elisabetha cum Maria in gratiam redire se velle simulat.*

DE PROCESSU AB ANGLIS CONTRA Mariam Scotiae reginam instituto, variisque artibus, quibus Angliae legibus eam subicere conati sunt, tum quomodo eadem ad causam dicendam producta, ac tandem damnata sit.

CAPUT DECIMUM OCTAVUM.
ARGUMENTUM.

- I. *Lex ab Elisabetha lata, unde postea supplicii de Scotia regina sumendi occasio sumta est. Babingtoni epistola.*
- II. *Scotia regina arctiori custodia mandatur.*
- III. *A quadraginta octo viris causa ejus ventilatur.*
- IV. *Quibus de rebus interrogata fuerit, & quid ad singula responderit.*
- V. *Ejusdem de Balarai facto responsio seu confessio.*
- VI. *Capitis damnatur. Aliquot ejus ad Gallie regem & Elisabetham Angliae reginam epistola.*

I. **E**A est rerum humanarum conditio, [a] ut nihil stabile, nihil diuturnum sub sole reperitur, sed mirae perpetua vicissitudo omnia in se circumvolvatur. Cujus non minus illustre quam luctuosum exemplum Mariae Scotorum reginae fortuna nobis exhibet: quam primo in regia dignitate collocatam, mox in acie ac proelio contra suos versantem, postea in lacu Lavino captivam, ac tandem in Angliam fugientem vidimus. Sed o miram rerum mutationem! Ecce enim dum jam illa omnes tempestates effugisse videtur, in ipso portu misera naufragium facit. Quid profuit e lacus Lavini custodia elapsae gratulari, si postea eandem in carcerem multo terriorem compingi videamus? Nunc illa nobis tantum consolatio restat, quod omnia adversa aequo animo ferentem & ex alto quasi despicentem, sic denique humanas res supergressam praedicare nobis licet, ut nullus ad eam ictus pervenire possit.

Elisabetha quamprimum Mariam in sua habuit potestate, omnia sua consilia & cogitationes eo convertit, ut vivam eam sibi elabi numquam pateretur.

[a] *Decretum Curiae Anglicanae.*